

Pedagogalaš-psykologalaš bálvalus

Pedagogalaš-psykologalaš bálvalus (PP-bálvalus/PPB) lea ráđđeaddi ja áššedovdi instánsa vuollái skuvlaahkásaš mánáid ja vuodđo- ja joatkkaoahpahusa ohppiid ovdáneami, oahppama ja loaktima hárrái. PP-bálvalus veahkeha maid ráves olbmuid, geat dárbbasit vuodđoskuvlaoahpu. PP-bálvalusa barggu láhkavuodđun lea oahpahusláhka. PP-bálvalus lea fágalaš resursa, mii veahkeha mánáidgárddiid/skuvllaid heivehit oahpahusa buorebut mánáide ja ohppiide, geain leat erenoamáš dárbbut.

PP-bálvalus

- sáhtta earret eará rávvet ja bagadit mánáidgárddiid ja skuvllaid dan hárrái, mo pedagogalaččat jođihit joavko- ja oahppanbirrasa
- galgá veahkehit skuvllaid gelbbolašvuoda- ja organisašuvdnaovddidemiin
- galgá fuolahit das, ahte áššedovdi árvoštallan čállojuvvo dalle go oahpahusláhka dan gáibida, ja rávvet mánáidgárddi ja skuvlla mo láhčit dilálašvuodaid mánáide ja ohppiide, geat dan dárbbasit
- lea lágas geatnegahttojuvvon gieldda bálvalus, man láhkavuodđun lea oahpahuslága § 5-6. Gielddat sáhttet lágideit bálvalusa ovttas. Gielddain ja fylkkagielddain sáhttet leat oktasaš bálvalusat.
- lea jávohisvuodageatnegasvuoda vuollásaš: buot čohkkejuvvon dieđuid vurkejit sierra journálain, maid meannudit Diehtobearráigeahču njuolggadusaid mielde
- lea gieldda/fylkkagieldda áššedovdi instánsa, mii árvoštallá oahpahuslágas nannejuvvon vuogatvuodaid.

Gielddat ja fylkkagielddat bivdet PP-bálvalusas rávvagiid ee. dákkár áššiin:

- erenoamášpedagogalaš veahkki vuollái skuvlageatnegas mánáid várás (§ 5-7)
- erenoamásoahpahus skuvllas (§ 5-1) ja ráves olbmuid, geat dárbbasit vuodđoskuvlaoahpu (§ 4a-2)
- áraduvvon skuvlii álgin (§ 2-1 goalmmát lađas)
- maŋgiduvvon skuvlii álgin (§ 2-1 goalmmát lađas)
- oahppogeatnegasvuodas luvven (§ 2-1 njealját lađas)
- seavagiel oahpahus vuollái skuvlaahkásaččaide ja vuodđoskuvllas (§ 2-6) ja joatkkaoahpahas (§ 3-9)
- čuokkisčálaoahpahus js. vuodđoskuvllas (§ 2-14) ja joatkkaoahpahas (§3-10)
- sisaváldin joatkkaskuvllaide erenoamáš eavttuid vuodul (§ 3-1 guđát lađas)
- viiddiduvvon oahppoáigi joatkkaskuvlaoahpahas (§ 3-1 viđát lađas)

Barggut

PP-bálvalus guorahallá, rávve ja bagada mánáid, nuoraid ja rávesolbmuid hárrái, geain leat hástalusat, mat váikkuhit oahppamii. Hástalusaid ovdamearkkat:

- giella- ja hállanválttisvuodát
- oppalaš oahppanválttisvuodát dahje válttisvuodát dihto fágain
- lohkan- ja čállinválttisvuodát
- matematihkkaválttisvuodát

- ii-verbála váttisvuodát
- konsentrerenváttisvuodát
- sosiála váttisvuodát ja váttisvuodát dovdduiguin
- láhttenváttisvuodát
- oaidnin- ja gullanváttut

Oktavuoda váldin

15 jagi deavdán oahppit, fuolaheaddjit, mánáidgárddit, skuvllat ja vejolaččat eará instánsat, ovdamearka dihte dearvvašvuodadivššár sáhttá váldit oktavuoda ja bivdit PP-bálvalusas rávvagiid. Jos leat fuolastuvvan máná ovdáneami dahje oahppama hárrái, de sáhtát nama haga ságastallat PP-bálvalusain dan birra, ovdalgo ášši formaliserejuvvo čujuhemiin.

Čujuheapmi

Ovdal ášši čujuheami PP-bálvalussii skuvla galgá leat árvoštallan ja vejolaččat geahččalan doaimmaid dábálaš oahppofálaldaga olis, vai oahppi oččošii doarvái ávkki oahpahas ovdalgo áššedovdi dahká árvoštallama. Go lea sáhka vuollái skuvlaahkásaš mánás, de su dárbbut galget guorahallojuvvot geahčakeahtta mánáidgárddi heivehallamiidda.

Áššái sáhttá bivdit PP-bálvalusa guorahallama ja árvoštallama jos

- váhnemat, mánáidgárddi ja/dahje skuvla lea fuolastuvvan mánás, gii ii ovdán nu mo vuorddášii su agi ektui
- orru, ahte oahppi ii oaččo doarvái ávkki oahpahas

Oahppi dahje váhnemat sáhttet gáibidit skuvlla dahkat dárbbášlaš guorahallamiid, maid vuodul gávnnahit dárbbášago oahppi erenoamásoahpahusa, ja jos dárbbáša, de makkár oahpahusa. Oahpahusbargit galget árvoštallat oazžugo oahppi doarvái ávkki oahpahas ja diedihit rektorii jos leat erenoamáš dárbbut. Skuvla galgá vihkkedallat ja vejolaččat geahččalit doaimmaid, maid vehkiin oahppi oazžu doarvái ávkki oahpahas.

Lea buoremus, jos mánáidgárddi/skuvla ja váhnemat ovttrasrádiid dahket čujuheami PP-bálvalussii. Váhnemat dahje oahppi (badjel 15 jahkásaš) fertejit miehtat dasa, ahte čujuhus sáddejuvvo PP-bálvalussii.

Gielda/fylkkagiella dat mearrida njuolggadusaid ja bargovugiid, maiguin mánáidgárddi/skuvla čujuha mánáid/ohppiid PP-bálvalussii. Lea dábálaš čujuhit PP-bálvalussii sierra čujuhanskoviin. Mánáidgárddi/skuvla sádde skovi mielde pedagogalaš raportta, mii govvida máná/oahppi ovdáneami, ja man láchkai su dili leat geahččalan buoridit.

Eanet dieđuid čujuheami birra oaččut, go gulahalat gielddain (mánáidgárddiid dahje vuodđoskuvllaid oktavuodas) dahje fylkkagielddain (joatkkaskuvllaid hárrái).

Áššemeannudeapmi

Guorahallan

Go PP-bálvalussii bohtá čujuheapmi, de doppe gehččet ovddemužžan masa váhnemat, ovttrasrádiid mánáidgárddiin dahje skuvllain, háliidit veahki. Eanaš dáhpáhusain sávvet, ahte PP-bálvalus čállá áššedovdi árvoštallama, mii sisdoallá guorahallama ja ávžžuhusa.

Guorahallama oassin sáhtta leat

- kárten ja mánáidgárddi dahje skuvlla doaimmat
- eará instánsasaid cealkámušat, ságastallamat, máná/oahppi dárkun ja iskan

Vuollái skuvlaahkásaš mánát guorahallojit máná dárbbuid ektui. Skuvlaohppiid guorahallamis geahčadit sihke oahppi oahppaneavttuid ja skuvlla vejolašvuodaid heivehit dábalaš oahpahusfálaldaga.

Ávžžuhus

Guorahallama vuodul PP-bálvalus galgá čállit ávžžuhusa, mii lea áššedovdi árvvoštallan máná/oahppi erenoamáš dárbbuid hárrái.

Árvvoštallamis galgá

- mitalit dárbašago máná/oahppi erenoamášpedagogalaš veahki oahpahuslága § 5-7 vuodul dahje erenoamášoahpahusa oahpahuslága § 5-1 vuodul.
- rávvet makkár veahki/oahpahusfálaldaga berrejit addit.

Jos mánás lea vuoigatvuohta erenoamášpedagogalaš veahkkái oahpahuslága § 5-7 vuodul, de galget fállat neavvuma maiddái váhnemiidda.

Vuollái skuvlaahkásaš mánáid guovdu PP-bálvalus galgá čálalaš ávžžuhusas mitalit

- makkár erenoamášpedagogalaš veahki máná buorre ovdáneapmi eaktuda
- máná ovdáneami ja oahppama realisttalaš ulbmiliid

Skuvlaohppiid guovdu PP-bálvalusa čálalaš ávžžuhusas galget árvvoštallat

- sáhttetgo čoavdit oahppi váttisvuodaid dábalaš oahpahusfálaldaga olis
- makkár oahpahusain addet dohkálaš oahpahusfálaldaga
- mat leat oahppi realisttalaš oahppanulbmilat

PP-bálvalus galgá guldalit oahppi ja/dahje váhnemiid oaiviliid barggadettiinis áššedovdi árvvoštallamiin ja sin oaiviliid galget deattuhit.

Go áššedovdi árvvoštallan (guorahallan ja ávžžuhus) leat ráhkaduvvon, de

- vuollái skuvlaahkásaš mánáid váhnemat galget miehtat dasa, ahte gielda/mánáidgárddi eaiggát geavaha áššedovdi árvvoštallama vuodđun, go dahká mearrádusa áššis, ja miehtat dasa ahte gielda/mánáidgárddi eaiggát johttáha doaimmaid, nu mot PP-bálvalus lea ávžžuhan
- skuvlaohppiid váhnemat dahje 15 jagi deavdán oahppit galget miehtat dasa, ahte skuvlaeaiggát/skuvla dahká mearrádusa áššis áššedovdi árvvoštallama vuodul, ja miehtat dasa ahte skuvlaeaiggát/skuvla johttáha doaimmaid, nu mot PP-bálvalus lea ávžžuhan

Statped birra

Giella dahje fylkkagiella sáhtta dárbbu mielde ohcat stáhta erenoamášpedagogalaš bálvalusaid Statpedas.

Statped

- bargá dan ovdii, ahte mánát, nuorat ja rávesolbmot, geain leat erenoamáš oahppandárbbut, besset oažžut buriid fálaldagaid, mat čuvvot oahpahušlága, nu ahte sii sáhttet aktiivvalaččat searvat ohppui, bargui ja servodahkii
- nanne erenoamášoahpahusa gelbbolašvuoda ja gaskkusta dieđuid dan birra, ja ovttárvosaš, heivehuvvon ja searvadahtti oahpahusa birra
- ovddida erenoamášpedagogalaš fágasurggiid gullu, oaidnu, giella/hállan, bohciidan vuoiŋašváddu, mánggabealat oahppanváltut ja bealjehisčalmmehisvuohtha
- dovda oahppanressusaid, mat heivejit mánáide, nuoraide ja ráves olbmuide, geain leat erenoamáš oahppandárbbut

Eanet dieđut, geahča: www.statped.no.

Mánggakultuvrralaš oahpahusa nationála guovddáš (MONG) - Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO)

Unnitlohkogielat ohppiid guovdu ii leat álo álki árvvoštallat manin mánás/oahppis leat oahppanválttisvuodát. Leago giella váilevaš ádden stuorámuš hástalus, vai váttásmahttetgo eará sujat oahppama?

MONG bargá earret eará dan ovdii

- ahte riikkaviidosáš oahppopolitihka johtáhit ja čađahit nu ahte mánát, nuorat ja ráves olbmot sáhttet oažžut alladását, ovttárvosaš ja heivehuvvon oahpahusa searvevuodas, masa sii dovdet gullelašvuoda.
- ahte mánáidgárddis ja vuodđooahpahasas váldet vuhtii mánggakultuvrralašvuoda.
- ahte buoridit unnitlogugielagiid oahpahušfálaldaga dási ja buoridit barggu, man olis ovddidit fáttmasteaddji, mánggakultuvrralaš oahppansearvevuodaid mánáidgárdái ja vuodđooahpahussii.

Oahpaheaddjit, skuvlajođiheaddjit, mánáidgárde- ja skuvlaeigádat ja mánáidgárddiid pedagogalaš bargit leat mávssolaš ulbmiljoavkkut. Guovddáš galgá doarjut universitehtaid ja allaskuvllaid suorggi/oahpaheaddjeoahppoásahusaid barggu, man olis ánggirusset gelbbolašvuodaovddidemiin.

Eanet dieđut, geahča <http://www.hioa.no/Om-HiOA/NAFO>